

esse videantur. Qui si tunc, cum ad sponte dicunt, peccatores se esse veraci humilitate cognoscere, cum arguantur ab aliis, esse se, quod confessi fuerant, non nequeant. Moral., lib. xxii, c. 10.

Si verò nos ita contemnamus ut etiam ab aliis despici gaudemus, affectionis humilitas tertium etiam gradum attingit. Gradus hic et sublimis et arduus est. Interea tamen illic cum gratià Dei pervenire possimus, et aspirare tenemus. Duplex humilitatis genus a S. Didoco distinguitur: *Una mediocrum, altera perfectorum. De Perfect. spirit.*, c. 95. Mediocres vite proficientes inter opprobria tristitia et animi amaritudinem persentiscunt, eò quòd gravas nature inclinationes necdum devicerint; perfecti verò lætitià perfunduntur, eò quòd de passionibus suis ita jam triumphaverint, ut ad movendum bellum caput non amplius attollere audeant. Verùm in quocunque statu constituti simus, alaborandum nobis est, ut despectus, injurias ac ignominias cum gaudio amplectamur, voluntate saltem, si recalcitranti sensu fieri nequeat, dicentes: Jam, Jesu mi! tibi amore mei contempto similis sum. Hæc opprobria, hæc persecutiones, hæc calumnie, etsi tamen crossam faciem præ se ferant, felicitas et beatitudo illa sunt, quàm tu famulis tuis promisti. *Beati estis cum maledixerint vobis, et persecuti vos fuerint, et dixerint omne malum adversum vos, mentientes propter me. Matth. v, 11.* Gaudendum itaque mihi latandumque est. En hic practicos humilitatem exercendi modos, quos sensu sine sensu penitentium animis Director instillet necessarium est; prout scilicet eorumdem dispositioni et majori vel minori, quem detegat, spiritus profectui congruere perscipiat.

TRACTATUS QUARTUS.

DE CHRISTIANÆ PERFECTIONIS ESSENTIA, QUÆ IN VIRTUTIBUS THEOLOGICIS, CHARITATE PLECIPIE CONSISTIT.

§ 58. Hic tractatus inchoat a definitione perfectionis, quæ in virtutibus theologis consistit. Perfectionis essentia est in virtutibus theologis, quæ in charitate consistit. Charitas est amor Dei et proximi, qui est fundamentum et radix omnium virtutum. Inchoat hic tractatus a definitione perfectionis, quæ in virtutibus theologis consistit. Perfectionis essentia est in virtutibus theologis, quæ in charitate consistit. Charitas est amor Dei et proximi, qui est fundamentum et radix omnium virtutum.

MONITA PRACTICA CIRCA FIDEM THEOLOGICAM, IPSIUS ESSENTIAM, PROPRIETATES, NECESSITATEM, IPSAMQUE ACQUIRENDI ET EXERCENDI MODOS.

Monitum primum. Caveat Director ne hallucinetur et fide destitutum credat eum, qui eadem plenus est. Id insinuo, quia reperire est bonas et perfectionis suæ avidas animas, quas Deus vehementibus contra fidem tentationibus exagitari permittit, non alium in finem, quàm ut in eadem fidei virtute profundius radicentur. Sicut enim arx eâ ex parte sese magis munire ac inexpugnabilem reddere conatur, ex quâ ab hostibus suis impetitur; ita et piæ animæ in his virtutibus, in quibus a demonibus ferocibus impugnantur, ob generosam, quâ hostium suorum impetus frangunt, repugnantiam, fortiores redduntur. En rationem, ob quam tot animæ timidæ et infidelitatis tentationibus adeò afflictæ inveniuntur, ut ipsis non solum extra orationem, sed ipso etiam orationis tempore, nec Deus, nec celum, nec infernus dari, et veritates catholice non nisi deliria et melancholicorum cerebrorum adinventiones videantur. Hujusmodi conflictus Deus permittit, ut illæ animæ his resistentes tentationibus, in fidei virtute solidius stabiliantur.

S. Joannes Chrysostomus ejusmodi animas navicula in medio tempestuosi maris ventorum turbinibus exagitata; et ope anchora securè persistenti in hæc verba comparat: *Quemadmodum navem*

ventorum impetu jactatam, et fluctuum assultu inundatam demissa anchora omnino stabilit, et vel in medio pelago radicat: ita etiam noscitur nostram extraneis cogitationibus jactatam adventu suo fides ex imminenti naufragio liberat, tanquam in tranquillam portum in conscientie certitudinem deducens. Hom. super verba Apost. *Habentes autem eundem spiritum.*

Monitum secundum. Ne Director in discernendis hujusmodi spiritibus in errore inducatur, investiget num cogitationes penitentem inquietantes a culpâ quâdam originem trahant, et num dubia in mente exorta prout deberet, non repellat, sed vacillet potius et titubanti intellectui adhaereat; siquidem in tali casu grave infidelitatis peccatum admitteret, eò quòd firmam divinæ locutioni fidem habere nollet. Unde ejus errorem a Directore corrigi, ac in memoriam eis revocari oportet effatum illud Augustini: *In rebus miris summa credendi ratio est omnipotentia creatoris.* Lib. *xxi, de Civit. Dei, c. 7;* uti et illud ejusdem sacri Doctoris eodem loco: *Demus Deum aliquid posse, quòd nos fatemur investigare non posse.* Hic refrendenda ipsi etiam est memoria noti eventus, qui eidem D. Augustino accidit, dum parvulum nempe in maris littore sedentem conspexit, qui argenteo cochleari in foramen intrâ arenam manibus excavatum vastas illas undas infundere nitebatur; qui a D. Augustino ob ingenii hebetudinem reprehensus respondit: *facilius totum mare parvo illo scrobo, quam sublime sanctissimæ Triadis mysterium exiguâ Augustini capacitate comprehendere posse.* Tum verò ei injungat, ut in ejusmodi cogitationibus sese nunquam detineat, considerans, Dei opera capacitate nostrâ superiora esse; sed ut vacillantem mentem per fortem erga veritates revelatas assensum firmare conetur.

Monitum tertium. Si verò Director animadvertat infidelitatis suggestionibus nullam a penitente ansam præberi, nec ullam ab eo culpam admitti, ita ut contra ejus voluntatem, imò et multâ cum molestiâ ac cordis afflictione in mente exoriantur; non habet, quod timeat: quandoquidem cruciatus, quem experitur, manifesto indicio est, voluntatem ab omni consensu alienissimam esse, et pravis cogitationibus non solum non adherescere, sed eas potius perhorrescere. In hoc casu tuto credat, titubationes, quibus circa fidem exagitat, non nisi diabolicas ad profundius in eo radicandum ejusdem fidei habitum a Deo permissas tentationes esse. Remedii loco eidem injungat, ut diabolicas has molestias contemnat, nec plures eas faciat quam hominis dements ineptias,

cui sine ullâ ad ejus verba attentione tergum vertit. Despicentia hæc quantum superbo tentatori displicat, et quantopere ad eum in fugam agendum juvet, credi non potest. Si sese autem multâ cum violentiâ tentatione urgeri persentiret, contra illam actu quodam fidei se obarmare posset, generali tamen solummodo circa veritates a Deo revelatas, et quin ad mysterium, in quo sese tentari experitur, singulariter descendat: nam tentationis suæ maleficium, tum temporis, peculiari quodam modo ponderare, periculosum esse solet.

Præmissis autem ad hujusmodi certamina eundem animet representando necessitatem, vi cujus anima, priusquam ad quemdam Perfectionis gradum perveniat, multarum tentationum, et hujus, de quâ sermocinamur, præcipuè purgationem sustinere tenetur: siquidem per involuntarias hujusmodi fluctuationes in virtute fidei magis stabiliter, ac solidius vite spiritualis fundamentum ponit. Quapropter, si Director in animas infidelitatis cogitationibus vehementer exagitatas incidat, instruat eas, hominem spiritualem in presenti vitâ diu ab omni tentatione immunem esse non posse. *Quia acceptus eras Deo,* aiebat Angelus ad Tobiam, *neesse fuit, ut tentatio probaret te.* *Tab. xii, 13.* Si quamdam ergo tentationem sustinere necesse est, eam utique, quam Deus ipse immittit, suscipere ac cum paucè tolerare juvat. At eodem tempore penitentem securum reddi oportet, peccatum grave, quamdiu resistitur, nunquam admitti. Id enim multum conducit ad hoc, ut tales tentationes majori quâdam animi celsitudine contemneret audeat.

Monitum quartum. Director eò animum suum intendat ut penitentes cum fide obscurâ operari studeant: non ideo quidem, quòd fides clara, luminosa et sensibili solatio abundans sancta et proficua non sit, aut dum Deus eam elargitur, humili quâdam animi avulsione juxta superius dicta suscipienda non sit; sed ideo quòd in miserâ hac vitâ semper haberi nequeat. Director nullum e Sanctis noverit, qui non molestas æque ac diuturnas ariditates pertulerit. Imo Christus ipse, etsi in hac jam terrâ beatus, uti Theologi inveniunt, comprehensor esset, ac sublimissimâ quâdam visione ipsam Dei faciem contempleretur, sub finem vitæ tamen tantâ animi derelictione affligi voluit, quâ ad extremam etiam virium defectionem deduceretur. Jam cogita, cum servos suos ad huc dum viatores non pariter similia pati cupiat, Veritatem hanc sibi persuasam habere oportet, continuis spiritûs consolationibus abundare, fu-

tura, non presenti vite, proprium esse. Ex altera autem parte, quid, quæso, anima, cum fide obscurâ operari non assuetâ, ejusmodi tenebrarum et siccitatum tempore agat: dum, ad proseguendum spirituale iter, alius, præter solam fidem, dux non suppetit? Id agat, quod alia anima non bene directæ et malè assuetæ agere solent; animo cadunt, in diffidentias et consternationes incidunt, inquietudinibus replentur, in Dei servitio regriduntur, et quandoque omnino et renuntiant. Unde necesse est, ut personæ piæ cum nudâ et luminibus ac pietatis sensibus expoliatâ fide operari aurescant, ut, in quocumque statu a Deo reponantur, firmæ ac in bono constantes perseverent. Et si Director videat, discipulis suos inter frequentes ariditates ad perseverantiam in virtutum exercitio sese per obscurâ fidei axiomata juvare, et in inchoato itinere nec latum unguem recedere, eos magnificat; siquidem hujusmodi animæ et fortes et altis securiores sunt.

§ 59.

MONITA PRACTICA CIRCA SPEM THEOLOGICAM, IPSIUS ESSENTIAM,
MOTIVA, PROPRIETATES ET EFFECTUS, AC OCCASIONES IN QUIBUS
EXERCERI DEBERET.

Monitum primum. Circumspectâ attentione Director invigilet, ne in discipulis spes refrigescat: siquidem debilitatâ hac virtute omnes alias simul in his debilitatas videbit. Spes animæ ipsissima ea obsequia præstat, quæ corpori spiritus vitales exhibent; reddit eam nempe ad operationes suas agilem promptamque. Si in corpore spiritus immutantur, etiam in potentis corporalibus agendi virtus imminuitur: si corpus autem spiritibus omnino destituitur, immobilis et ad quancumque actionem ineptus truncus remanet. Ita omnino, si in homine christiano spēs virtus tota exstinguatur, ad omnem sanctam operationem ineptus redditur: verum si virtus hæc non omnino emoriatur, sed solummodo imminuatur, etiam piè operandi vires vigorque imminuentur. Verbo, christianus, in quo spes desideratur, bonus christianus esse nequit: et in debilis ac imperfecte spei christiano christiana Perfectio residere nequit.

His non obstantibus, incidet Director in personas vite spirituali addictas, quæ in hac summi momenti virtute nullatenus fundate sunt; eò quòd in diffidentias, consternationes ac animi abiectiones

pronissima sint. Ex quibus consequitur, quòd in spe tepescentes etiam in amore Dei refrigerant, in virtutum exercitio remittant, ac ad bene operandum pigre, ac lente fiant. Quod verò in materiâ hæc præ cæteris notandum, in eo versatur, quòd pusillanimes has cogitationes et viles has affectiones nulli omnino vitio sibi ducant, nec ullum exin scrupulum concipiant; quòdque veram animi vilitatem pro humilitate, ac abominandum defectum pro virtute suspiciant. Porrò maximum ipsorum malum est, quòd malum scilicet ut malum non agnoscat, et maximum tentationis hujus periculum in eo est repositum, quòd ut tentatio non suspiciatur. Si Directori igitur cum hujusmodi animabus, quæ non infrequentes occurrunt, agendum sit, earum cor dilatare, easque a dejectione, in quâ jacent, erigere conetur: nam quamdiu taliter prostrata jacebunt, nullum in viâ Perfectionis gradum promovere valebunt.

Monitum secundum. Verum hic indagari oportet, in quo desperationis et diffidentias, virtutum spei oppositorum, affectus consistant, ac a quali ambo origine proficiantur: nam si spiritualis medicus istiusmodi malorum qualitates easusque rite cognoverit, opportuna iis remedia applicare difficile non accidet. Juxta S. Thomam, 1, 2, quæst. 40, art. 4, ad 3, *desperatio non importat solam privationem spei: sed importat quantum recessum a re desideratâ propter existentiam impossibilitatem adspicentem.* Præterea idem S. Doctor originem hujus a re desideratâ recessus aversionisque, in quibus desperationis malitia principaliter fundatur, in hæc verba describit: *Ex timore Dei, vel ex horrore peccatorum contingit desperatio, in quantum his bonis aliquis male utitur, occasionem ab eis accipiens desperandi,* 1, 2, quæst. 20, art. 1, ad 2.

Diffidentia autem, quæ ad tantæ malitiæ extremum non ascendit, dicenda erit defectus spei, aut spes valde languida, frigida et titubans, pariter ex imprudenti timore Dei et imprudenti horrore peccati oriunda. Quapropter hoc inter animam desperantem et de Deo diffidentem discrimen intercedit, quòd illa a Deo, utpote ejus bonum obtentu impossibile videtur, voluntate suâ omnino recedat; hæc verò Deum voluntate suâ non omnino deserat, spe tamen eidem non conjungatur, aut debilissimâ tantum spe illi adhaereat. Supra citatus S. Doctor, 2, 2, quæst. 20, art. 3 in corp., desperationem cum infidelitate et odio Dei comparans, scribere non dubitavit: *Si comparetur desperatio ad alia duo peccata (infidelitatis et odii Dei scilicet) ex parte nostrâ, sic*

desperatio est periculosior, quia per spem revocatur a malis, et inducitur ad bona prosequenda. Et ideo sublata spe irrefrenatè homines labuntur in vitia, et a bonis laboribus retrahuntur. Id quod et ex S. Isidoro confirmat, qui, lib. II De summo bono, c. 14, ait: Perpetrare flagitium aliquod mors est animæ; sed desperare est descendere in infernum. Verum equidem est, de diffidentia idem dici non posse. Interea tamen et ipsa damnosissima est; cum ex eodem cum desperatione fonte originem trahat, ab abusu scilicet timoris Dei, et a malo usu horroris peccati; etsi abusus hic in illa minor sit. Etsi a Deo non omnino recedit, tamen ad eum per spem vel omnino non accedit, aut saltem valde parum; unde et ex ea quoque remissio in bono et certa dispositio ad malum enascitur. Hinc lector perspiciet, quanto jure dixerim, tándiu a personâ spirituali ullum animæ profectum sperari non posse, quandiu hæ spiritûs dejectiones ex eâ exterminatæ non fuerint.

Si ergo a timoris abusu non desperatio solum, sed diffidentia et concitatio quoque enascitur; illum in corde penitentium semper spe contemperatum a Directore conservari necesse est. Timor necessarius est: siquidem anima sine timore, navis est ingentibus instructa velis, saburrâ pondere atamen destituta, quæ, quò levior est, tantò velociùs in naufragium impellitur. Spes pariter necessaria est: quia anima sine spe navigium sine vento est, quod in medio mari immobile subsistit, quin iter suum prosequi possit. Anima verò sperando timens et timendo sperans navis est, quæ per ventorum favores et saburrâ æquipondium secura in portum provehitur. Quapropter Director invigilet ut spes semper major sit, superetque timorem; prout gentium Apostolus, ad Rom. xv, 13, nos edocet: *Ut abundetis in spe, et virtute Spiritûs sancti.* Siquidem hæc reverà nostris piis operibus motum imprimere, et virtutum anima esse debet. Si timor spe semper stipatus incedat, omni præcautum erit periculo, ne diffidentia et multò minùs desperationis affectus insurgat: timor etenim erit humilis et animosus simul, utpote spe corroboratus; et spes erit fortis ac modesta simul, utpote per timorem depressa. Quamobrem, si Directori animæ diffidentes occurrant, has frequenter considerare jubeat motiva ad excitationem spei idonea; injungatque illis ut in orationibus suis affectu hoc multum sese nutriant: quandoquidem debilis eorum conditio robusto hoc cibo magnopere indiget. Præprimis autem districtè illis præcipiat, ut quamprimum vel ponarum timore, vel culparum starum horrore sese animo

dejici persentiscunt, spei actus tandiu repetant, usque dum priusnisi dejecto animo vigor redeat.

Monitum tertium. Quoniam autem nimis hic peccatorum horror et imprudens hic timor diversis et causis originem suam trahere potest, ab apprehensione scilicet vel peccatorum præteritorum, vel culparum præsentium, vel inconstantia, vi cujus voluntas in eosdem identidem errores relabatur, vel malorum futurorum; ideo Directori in omnibus ejusmodi casibus ad animos personæ nimio timore percussæ addendos remedia in promptu esse debent.

Si diffidentia a peccatorum in præteritâ vitâ admissorum horrore proficiscatur; penitentibus Director etiam D. Basilio proponat, peccata nostra, etsi enormia et numero plurima, semper atamen finita esse; cum Dei misericordia ex opposito et in se ipsâ, et actuum suorum numero infinita ac interminata sit: unde nulla desperandi, sed peccata solummodo detestandi subest ratio. En propria S. Doctoris verba: *Si peccata magnitudine et numero possunt defuiri (misericordia autem Dei, et miserationes ejus neque magnitudine, neque numero possunt circumscribi), sine dubio non est cur desperatio adhibenda sit: sed cognoscenda misericordia Dei, et commissa peccata detestanda. Regul. brevi. quest. 13.* Interrogare etiam eos oportet cum S. Joanne Chrysostomo, *Hom. 2 in Psalm. 50: Quid est peccatum (etiam gravissimum) ad Dei misericordiam? tela araneæ, quæ vento flante nusquam comparet.* Et si penitentis subjungat, totum grandium ejus facinorum cumulum, immenso divinæ misericordiæ mari immersum, aliud non esse, quàm stillam fellis oceano lactis aspersam, rem nullatenus exaggerabit; sed minùs, quàm verum sit, dicet.

Si is autem a peccatis præteritis sibi nimium timeat, et timorem suum in præteritis Exomologesibus ex eo fundet, quòd sese in iis non rite accusasse opinetur; Director, cui fundamentum hic timor imitatur, examinet. Si nullum inveniat, injungat ei, ut de admissis peccatis doleat, et, si millies peccavit, millies doleat, ac huic dein acquiescat. Cum enim de novo confiteri non teneatur, eò quòd accusationem rite factam esse ponamus, per dolorem sæpius repetitum de veniâ hujusmodi culparum, si ex causâ ignotâ nondum deletæ essent, sese semper magis securum reddet. Id consilii idem Chrysostomus suggerit (loco supra citato), scribens: *Nolo dicas, blasphemus sum. Nolo dicas, persecutor sum, immu-*

das sum. *Habes omnium ostensiones; in quem volueris, portum confugio. Vis in novo? vis in veteri? In veteri David; in novo Paulus. Nolo excusationes mihi offeras; nolo mihi ignaviam tuam pratendas. Peccasti? punire. Millies peccasti? millies punire.*

Si diffidentia ex culpis presentibus et ex inconstantia, quam homo in servandis propositis experitur, nascatur; prout non raro accidit personis spiritalibus, que, dum in defectus, quos admittere nollent, frequenter recidunt, et vivas adhuc animi passiones sentiunt, de profectu suo diffidunt: hec extimulari oportet, ut in Dei adjutorio multum fiducia ex eo reponant, quod plena sunt ipsius victoria opus gratie et donum Dei sit, quod divina bonitas illud sperantium et postulantium nemini negat. Hæ animandæ sunt per exemplum S. Petri, qui, prout S. Bernardus notat, cisi e tot millibus ad Apostoli munus electus, et ex Apostolis ad Summi Pontificatus apicem evehctus, tamen turpiter cecidit, et post repetita non cadendi promissa cecidit: hoc non obstante ad ingentem sanctitatis eminentiam fuit eluctatus. *Si Petrus*, ait S. Doctor, *post tam gravem lapsam ad tantam rediit eminentiam sanctitatis, quis de cetero desperet, si tamen egredi voluerit de peccato. Serm. in in solennia. Petri et Pauli.*

Si verò penitentis diffidentia a nimio timore malorum alterius vite originem ducat; Director eum ad spem elevet per considerationem dolorum, quos Dei Filius, ut nos a malis æternis liberaret, ac æterna felicitate bearet, pro nobis pertulit. Id remedi S. Paulus nobis suppeditat, ad *Hebr.* xii, 3, scribens: *Recogitate eum, qui talem sustinuit a peccatoribus contradictionem, ut ne fatigarent animis vestris deficientes.* Huic etiam in memoriam revocandi sunt verba S. Joannis, iii, 16: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret: ut omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam.* Et si ad eor nimio timore prostratum rursus erigendum promissa tam clara needium sufficiant, commemoret ei illa Christi verba quibus sese præcipue pro salute peccatorum in mundum venisse testatur, inquis: *Non veni vocare justos, sed peccatores. Matth. ix, 13.* Uti et illa alia, quibus protestatur, sese nonaginta novem oves relinquere, ut unam unicam, que perierat, insequi, et in ovile suum reducere posset. Deinde ei injungi oportet, ut in mediis hujusmodi considerationibus verba Job, ac ad spem in dejectum cor revocandam aptissima, identidem repetat, inquis: *Etiamsi occideris me, in te sperabo: ipse erit Salvator meus.* Tauta, Jesu mi!

eternæ salutis pignora mihi obtulisti, ut, etsi justitiæ tuæ gladio me jugulatus adstares, tamen in te sperare vellem. Tu Redemptor meus es; in Salvator meus. Quem igitur timebo? quid metuum? Nota attamen, spe hac propriam operam cum gratiâ conferendam non excludi: siquidem salutem sine bonis operibus expectare non spei, sed presumptionis et temeritatis est. Beati gloriam, virtutum extirpationem et virtutum consecutionem adjuvante operâ nostrâ sperari oportet: ita tamen ut hanc cum Dei auxilio, eum ejus gratiâ, non solis nostris viribus impendamus.

§. 40.

MONITA PRÆCTICA CIRCA CHARITATEM ERGA DEUM, IPSIUS ESSENTIAM ET PRÆROGATIVAS, ATQUE IPSIUS ACQUIRENDAM MEDIAM.

Monitum primum. Ne Director circa charitatis gradus, quos ejus penitens attingit, decipiat theologice hujus virtutis substantiam ab illius accidentibus eum distinguere oportet. Secus enim illi continget, quod aliis spiritibus Magistris accedere solet, ut eum scilicet ad ultimum janam divinæ charitatis terminum pervenisse credant, qui primum vix in hoc curriculo pedem posuit. Quapropter consideret, charitatis virtutem esse habitum unâ cum gratiâ a Deo animæ infusum; si tamen, habitus hic cum gratiâ sanctificante non omnino idem sit, et verè ab eâ distinguatur. Actus charitatis autem est amor erga Deum, quem adjuvantibus certis auxiliis supernaturalibus, quibus Deus et intellectum elevat, et voluntatem ad amandum corroborat, voluntas et dictus habitus simul produciunt. Ex quibus consequitur, actum charitatis ex se ipso non esse sensibilem: cum enim potentia spiritualis effectus sit, ipse quoque spiritualis est, non minus ac mater, a quâ progeneratur est. Verum est, actum hunc spirituales multoties etiam imprimi parti inferiori animæ, in quâ appetitus sensitivus residet: et tum per teneram, suavem et delectabilem quandam affectionem sese sensibilem reddit; et, si vehementer excreseat, etiam in ardore, fervore et impetus transit, imò et in suspiria, gemitus ac lacrymas prorumpit.

His positis, jam sciendum divinam charitatem, quatenus virtus est, in habitu infuso consistere; quatenus autem amoris actus est, in motu quodam voluntatis erga Deum, qui per se ipsum sensi-

hilis non est. Teneritudines, dulcedines, ardores et lacrymæ spirituales voluntatis actum subsequentes, sunt merum charitatis accidens, ita ut, his deficientibus, de virtutis hujus substantiâ nihil desit. Notandum quoque, hujusmodi amoris sensus quandoque naturæ potius, quam gratiæ effectus esse. Tenerum et sanguineum temperamentum in dulces erga rem amatam affectus facilius solvit; ita ut Deum amans, etsi per voluntatem languide operetur, facilius non solum emolliatur, ac in corde succendatur, sed et in lacrymas prorumpat. Versâ vice, durioris et austerioris naturæ homo, etsi Deum vehementer amet, eumque cuiuscumque bono creato præferat, ac ad magna pro eo operanda paratus sit, nec teneritudinis affectus concipere, nec unam ex suavitatibus, quibus personæ in charitate minus radicate liquescunt, sentire poterit. Addo, dari etiam posse casum, quo persona Deum magnâ teneritudine et multâ dulcedine diligat, et tamen charitate totus exspoliatus sit. Id quod demonstratum eo. Dum homo in gratiâ constitutus, et habitu charitatis instructus supernaturalis sensibilis amoris actus frequenter elicit, in ejus appetitu sensitivo quidam habitus ac ad teneros ejusmodi et dulces amoris actus concipiendos facilitas quedam progeneratur; qui habitus non infusus, sed acquisitus, ideoque nec supernaturalis, sed naturalis est. Si hujusmodi persona jam in lethale peccatum probabatur, certum est eam gratiâ et charitate exspoliari. Si ea in tali casu jam cognitiõe naturali (nam etiam natura Deum ens infinite perfectum esse dicit) de Deo cogitet, appetitus sensitivus ob habitum acquisitum facilius in sensibiles et delectabiles amoris affectus prorumpit: qui certè nec actus charitatis nec præmio digni erunt; cum nullum, a quo proficiantur, supernaturalè principium habeant. Hinc Director perspiciet, quando topere ii Patres spirituales hallucinantur, qui ad metiendos in discipulis suis amoris gradus pro normâ assumunt certas teneritudines, certos ardores et suaves liqutiones: contingere etenim potest, ut ii, qui plus de ejusmodi affectionibus persentiscunt, minus charitatis habeant, et ii, qui hujusmodi teneritudinibus minus afficiuntur, majori charitate locupletentur.

Præterquam autem gradum ulteriùs promovemus, Director notet, doctrinas mox traditas nullatenus eò collineare, ut sensibilis erga Deum amor et pietas vituperetur, aut cum impio Molinos, qui eum turpem et abominandum compellere ausus est, etiam infametur (prout quandoque cuidam ex scrupulorum litterarum numero hujusmodi doctrinas legenti in mentem ve-

nit). Quicumque sanæ mentis est, scit sensibilem Dei amorem et sanctum et piùm esse: scit eum esse verum donum Dei, quo animæ ab eo alligantur, et attrahuntur in odorem unguentorum suorum, ac a vanis mundi voluptatibus abstrahuntur: scit, nos nequaquam puros esse spiritus, sed et sensibus, quibus aliquid quandoque pabulum subministrari oportet, compositos: scit, sensibiles has affectiones, si juxta normam Sanctorum, iis rite utamur, nobis esse proficuas. Id solummodo dicimus, eas a Directoribus tanto in pretio habendas non esse, ut eas pro charitatis mensurâ assumant: secus enim turpiter hallucinantur; tum quia in illis non succus et medulla, sed cortex, id est merum accidens charitatis consistit; tum quia frequenter contingit, ut magnâ ex parte a naturâ orientur, et quandoque solius etiam naturæ partus sint. Dicimus itaque, ejusmodi affectus non solum non esse nimio in pretio habendas, sed et existimationem iis convenientem exterius non esse demonstrandam, ne penitentes in iis sibi complacent. Quantumvis enim sensibiles affectiones sanctæ ac proficiæ sint, ex abusu tamen, quo homo illis adhaerens eas recipit, noxiæ fiunt, et ingens christiænæ Perfectionis impedimentum ponunt.

Regula itaque, quâ Directorem in mensurandâ discipulorum suorum charitate uti oportet, non teneritudo, sed fortitudo, non mollities affectionum, sed robur operationum esse debet; uti S. Joannes, *Epist. i.*, c. 18, nos docet: *Non diligonem verbo, neque linguâ, sed opere et veritate.* S. Apostolus hic symbolum quoque rei hujus nobis reliquit in Apocalypico illo angelo, qui celestem *Hierusalem* dimittens usus est arundine, non fragili et ex obvio campo depromptâ, sed aurâ, id est formatâ ex solido et robusto metallo, quod non solum in igne subsistit, sed et ab igne perficitur ac purificatur. *Et mensus est civitatem de arundine aurâ per stadia duodecim millia.* *Apoc. xxi.*, v. 16. At qualis est auræ hæc arundo, quam Director continuo manibus tenere debet, si progressus, quos penitentes in charitate et Perfectione faciunt, rite metiri velit? En! sequentibus eam numeris considerabimus.

Monitum secundum. Charitas non ex eo dimittenda venit, quòd quis multum sentiat; sed ex eo, quòd quis multum operetur et multa pro Deo patiat. Hæc duæ arundines auræ sunt, quarum mensura non fallit. En qualiter præclara spiritus magistra, S. Theresia id doceat, que, *Fundat.*, c. 10, ait: *Si autem sciscitentia, quomodo amor hic acquiri possit? respondeo, seriò effica-*

citerque propter Deum operari æquè ac pati, tum proponendo, tum id, cum ad hoc sese offerret occasio, se ipsa exsequendo. Quoad operationes, Directorem semper ob oculos habere oportet illa D. Gregorii verba: *Ningquam est amor Dei otiosus, si est, si verò renuit operari, amor non est. Hom. xxx in Ewang.* Et ratio in propatulo est. Amor ignis est; prout Salvator ait: *Ignem veni mittere in terram: et quid volo, nisi ut occendatur?* Unde et amor ignis proprietates imitatur. Ex elementis nullum adeo activum, aut in operando tam efficax est quam ignis. Redigit in pulverem saxa crudissima, emollit ferrum durissimum, liquefacit metalla rigidissima. Depascitur memora, sylvas, palatia, et quidquid ei opponitur. Haec et divinus amor animam, quam occupavit, socordem otio tabescere non sinit; sed eam continuo ad res magnas tam in se ipsa, quam in proximis, in dilecti Domini sui obsequium operandas impellit. Cordi ejus semper acclamat, haud aliter ac Rachel conjugii suo Jacobo: *Da mihi liberos, atquein moriar. Genes. xxx, v. 18.* Da mihi partus amoris, da mihi labores, da mihi molestias, da mihi incommoda, da mihi animas, da mihi sudores: hujusmodi enim dilecto meo complacita sunt.

Si verò spiritualis persona eò pervenerit ut graves pro Deo labores sustineat, quin eorum gravitatem sentiat, ut opera ardua aggrediatur et eorum incommodis non gravetur, imò ipsa diffinitas et ipsum, cui subjacet, incommodum ei delectabile fiat; amor perfectiorem adhuc gradum attingit. Nam S. Augustinus ait: *Nulla modo sunt onerosi labores amantium; sed etiam ipsi delectant, sicut venantium, occupantium, piscantium..... Nam in eo quod amatur, aut non laboratur, aut ipse labor amatur. De bono viduit., c. 21.*

Si videat igitur Director quòd penitentes pro perfectione sua multum laborent, quòd in proximorum suorum utilitatem multum fatigantur, quòd pro corporalibus aut spiritualibus eorum necessitatibus sublevandis, nec laboribus, nec incommodis, nec molestiis, nec sudoribus, nec pecuniis parcant, quòdque omnia nullius propriae utilitatis aut vanitatis causa, sed propter Deum libenti animo agant; dicat eis, veram in eorum cordibus charitatem dominari. Si verò oppositum contingat, et mulier illa, quæ Directoris pedibus frequenter accidit, laboris parum amans sit, domesticis suis inservire et sociarum labores levare partum conetur, nec aliis quam frequentandis ecclesiis et vocalibus precibus recitandis distenta esse soleat; Director absque hesitatione cum S. Joanne

eidem dicat, quòd diligit linguè, non opere et veritate. Si penitens, sive secularis sive ecclesiasticus fuerit, in mortificandis passionibus suis nullatenus elaboret, et pro sublevandis proximis suis nullum incommodum subire velit; sed pià solummodo in precibus suis affectione, et quibusdam ad pedes altarium suspiriis pascatur; dicat ei, quòd diligit linguè, non opere et veritate. Dein verò eorum mentibus imprimat effata divorum Augustini et Gregorii, quorum prior, in *Joan. Tract. lxxv*, ait: *Opere est monstranda vera dilectio, ne sit infructuosa nominis appellatio; et alter, in *Regum* lib. II, c. IV: *Signum amoris non est in affectione animi, sed in studio bonæ operationis.**

Altera; quæ divinam penitentium charitatem metiri oportet, arundo aurea in eo versatur, quòd pro dilecto libenter patiantur. Mensura hæc non fallit: nam ubi amori proprio ingressus non conceditur (qualis in malorum tolerantia sanè non conceditur), non nisi divinus amor locum habere potest. *Nihil est*, ait S. Joannes Chrysostomus, *Hom. lxxiv, ad popul., quòd non superet amor cum desiderio. Cum autem Dei sit desiderium, omnium altissimum est, et neque ignis, neque ferrum, neque paupertas, non infirmitas, non mors, nec aliud quid hujusmodi grave videbitur talem amorem possidenti: sed omnia deridens, ad celum volabit, et illic morantibus nihilo se geret indignus; ad unum intuens nihil, non cultum, non terram, non mare; sed ad unam tantum pulchritudinem intentus illius gloriæ, et neque eum presentis vitæ tristitia humiliabant, nec inflare, et extollere suavia poterunt. Id ipsum paucis verbis S. Augustinus edocet: *Nihil est tam durum et ferreum, quod non amoris igne vincatur: quo cum se anima rapit in Deum, super omnem carnificiam libera et admiranda volabit. In Joan. Tract. xviii.**

Si fortis et robustæ hujus ac insuperabilis inter adversa charitatis quoddam gens exemplum ob oculos habere desideras, obtutum tamen in fensu Apostolo defige: considera cum modo duris in carcere compedibus constrictum, modò gravibus catenis onustum, modò lapidibus a populo impetitur, modò flagris a tyranno cæsum et a persecutoribus suis undequaque ad necem conquisitum; et audi qualiter, II ad *Cor. vii, 4*, scribat: *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostrâ. Intinere Andream apostolum, qualiter ad crucem, e quâ suspendendus erat, conspectum exclamet: *O bona crux, divi desiderata, sollicitè amata, sine intermissione quaesita, et aliquando cupienti animò preparata,**

securus et gaudens venio ad te! *Brev. Rom.* in festo S. Andreae 30 novembri. Considera Theresiam a Jesu, quae sine doloribus vivere renuit, et pro dilecto suo *aut pati aut mori* desiderat. Et Magdalenam de Papis, quae, ut pro dilecto suo plura pati possit, vivere desiderat, exclamans : *Non mori, sed pati.*

§ Propterea si Director videat, quod penitens amore Dei libenter perferat dolores et infirmitates; quod animo quieto et offerat calumnias, iniurias, persecutiones; quod patienter toleret jacturam rerum, honoris, propinquorum et carissimorum etiam amicorum; quod quae amet mortificationem et amplectatur penitentiam; letari eum oportet, eò quod ejusmodi anima charitate plena sit. Si penitens autem omnis afflictionis, omnis tribulationis et omnis mortificationis inimicus totam amoris sui vim in teneris affectibus reponat, si in amore suo sensibiles consolationes sentire concupiscat; et si his sese plenum conspiciens sibi ipsi complaceat, haud aliter ac si ad amorem seraphinorum elevatus fuisset; Directorem tristari oportet, eò quod talis discipulus in virtute charitatis adhuc debilis sit; nec dubitandum, quin talis effectu ipso Deum suum languide amet, etsi affectu valde effervescat. Imò plus dico: talis anima, amando Deum, magis se ipsam quam Deum amat; eò quod in ipso hoc amore propriam potius oblectationem, quam Dei gustum quaerat.

Superest alia adhuc divinae charitatis mensura, et haec est Conformitas cum voluntate Dei in omnibus quae a nobis exigit. Quoniam verò illa Conformitas omnium praecipuus sit Divinae Charitatis actus, ideoque mensura securissima quae absolute fallere non potest, per integrum paragraphum de hujusmodi Conformitate pertractabo. Sit itaque sequens :

§ 41.

MONITA PRACTICA CIRCA AMOREM CONFORMITATIS, IPSIUS FUNDAMENTUM, MOTIVA, UTILITATEM.

Monitum primum. Ut penitens veram ad Dei voluntatem conformationem, et per consequens veram, quae in illa principaliter consistit, charitatem adipiscatur, bona Patris spiritualis directio nullum conferre potest. Dum Director animam peccatis gravibus

immunem quosdam pedetentim amoris sensus experiri advertit, eam ad sacrum hoc exercitium applicari oportet, ut affectus in solidum et operibus secundum amorem transeat. Hinc frequenter ei considerandas proponi oportet superius exposita motiva, ut ejus voluntas in rebus fragili naturae molestis praecipue sese subjicere statuat. Injungendum illi ut pro precibus jaculatoris per diem saepius repetendis assumat certa Scripturae verba, quibus continuum ad Dei voluntatem sese conformandi desiderium exprimitur: v. g. *Non mea, sed tua voluntas fiat. Non sicut ego volo; sed sicut tu. Fiat voluntas tua sicut in caelo et in terra. Domine! quid me vis facere? In capite libri scriptum est de me, ut faciam voluntatem tuam. Deus meus volui.* S. Gertrudis ter centies sexagesis quinquies per diem haec verba repetit: *Amabilissime Jesu! non mea, sed tua voluntas fiat.* Ex pio hoc exercitio hic germinabit fructus, quod penitens ad divinae voluntatis executionem frequenter aspirans sacrum hoc desiderium in corde suo semper vivum conservaturus sit, ita ut, supervenientibus asperarum et repugnantium, quales in infelici hac vita nunquam desunt, rerum occasionibus, ad debitam divinis ordinationibus submissionem se semper paratum inveniat.

Monitum secundum. Conformationi huic doceat Director discipulum suum etiam fiduciam in Deum conjungere: siquidem haec ad illam disponit, et ingentem facilitatem suppediat. Si enim homo tribulationes sive ab hominibus, sive a daemonibus, sive a causis etiam necessariis provenientes tolerans, viva fide credit omnia a Deo in majus suum bonum ordinari, firmiter etiam sperat optimum rerum eventum, forti fiducia se Deo committens. Excitata autem spe in quibuscumque rebus, ad divinam voluntatem sese conformare facile accidit, etiam intuitu meriti quod in Deo residet, et subjectionis eidem debite. Unde et eventus genio suo adversantes animo pacato et corde divinis dispositionibus acquiescente sustinet; juxta effatum Davidis : *In pace in idipsum dormiam et requiescam* (quidquid demum accidat), *quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.* *Psal.* iv, 9. Ex opposito, si homo fiducia hac in numinis providentia destitutus sit, et in mediis adversitatibus infastum malorum suorum exitum timeat, divinae voluntati difficillime se accommodabit, et si extremae virtutis non fuerit, id omnino non prestabit.

Mox dicta mirandum in modum confirmantur exemplo Martini Monachi, quod a D. Gregorio, *Dial.* l. iii, c. 16, commemoratur.

tur. Præclarus hic Dei famulus quondam montis cavernam in habitaculum sibi elegerat, ubi Deus peculiarem, quo illum protegebat, curam monstraturus, rivulum, qui ei potum subministraret, scaturire fecit. At demonium egre ferens sanctam, quam Martinus in spelunca vitam ducebat, horrendis visionibus eum perterrefacere cepit : siquidem S. Monacho oranti apparuit sub horridi serpentis specie, qui quasi illum devoraturus appropinquabat, aut ejus etiam pedibus vel corpori illigebatur, ut eum a pio illo exercitio dimoveret. Si pro capiendo somno se ad quietem componebat, serpens refocillationem hanc turbaturus ad ejus latus sese extendebat. At tanta erat Martini Conformatio, ut per fiduciam, quæ ab infernali illo serpente nil sibi mali inferri posse sperabat, corroboratus, ei etiam illuderet : nam, ut S. Gregorius scribit, *Vir sanctus omnino imperterritus, ejus ori manum, vel pedem extendebat, dicens : Si licentiam accepisti, ut ferias, age non prohibeo*. Tres annos continuos diabolica hæc infestatio perduravit. Tandem victum tantâ constantiâ infernale monstrum in horrificos prorupit fremitus, et ignes spargens ac flammam e montis cacumine se in præceps egit, omnibus simul, quæ per montis declivitatem offendebat, saxis et arboribus secum abstractis. Narrationem hanc jam S. Doctor in hæc verba concludit : *Perpende, queso, iste Vir Domini in quo mentis vertice stetit, qui cum serpente per triennium jacuit securus*. Tantum valet Conformatio ad Dei voluntatem, dum viva eam corroborat fiducia, Deum presidio nobis futurum, et fausto mala nostra exitu coronaturum. Quapropter in rebus adversis Director penitentem suum instruat, animetque ut credat, omnia a Deo in majus ipsius bonum ordinari. Fiducia hæc naturæ difficultates mitigabit, efficietque ut ejus voluntas se divinæ facilius accomodet, et debitam illi subjectionem præstet.

Monitum tertium. Ad sanctæ hujus Conformationis consecutionem multum conferre potest, si anima omnes operationes suas modicæ æquæ ac magnæ ex sanctâ Deo placens intentione peragere assuescat, ut ad pro motivo seu ratione ad operandum impellente semper gustum Dei et sanctæ ejus voluntatis implementum assumat. Si homo enim in propriæ electionis operibus placitum divinum intendere assuescat, magnopere sese disponit ad illud etiam intendendum in iis, quæ a proprio arbitrio non dependent, imò etiam contra ejus genium ac naturalem inclinationem a Deo permittuntur. Unde et, his supervenientibus, majori facilitate se accommodat, et sine tantâ difficultate vult quod Deus vult. At

hic notes velim, rectam et sanctam operum nostrorum intentionem, ut prædictum effectum producat, et puram esse debere, ita ut aliud in suis operationibus quam Dei voluntatem non querat; et sæpius repetitam, ne aliis nempe humanis finibus et terrenis intentionibus contaminetur.

Monitum quartum. Ad perfectam hanc Conformationem animas a Directore sensim perducere oportet : ita ut ab uno gradu eleventur ad alterum, usque dum tandem ad sublimissimum et perfectissimum elucentur. Primum, conetur eis persuadere ut tribulationes de manu Dei cum patientiâ suscipiant. Hic est optimus propriam voluntatem divinæ patienter subjiciendi modus; ambas voluntates nempe inter se comparare, perpendereque ingentem audaciam, cujus se reum ageret, qui prætenderet, voluntatem vilis homunculi supremæ et dominantis voluntati Dei esse præhabendam. S. Lidwina inter acerbissimas suas infirmitates : *Domine, inquebat, ad mihi quam gratissimum est, quod affligens me doloribus non potens : nam tuam invme voluntatem fieri, summo mihi solatio est*. Notet autem Director, ad quemcumque Conformationis gradum penitens aspiret, semper necessarium esse ut id instanti a Deo flagitet : si enim ad ejusemque virtutis consecutionem contiauis et ferventibus opus est precibus; ad adipiscendam perfectam Conformationem, utpote virtutum omnium reginam ejusmodi preces multò magis erunt necessarie. Unde penitentî, voluntatis suæ cum divinâ conjungendæ avido, dicendum ut coram Domino identidem exclamet : *Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu*. Psalm. cxlii, 10.

Monitum quintum. Invenit Director personas piæ, que in malis terrenis, putâ in jacturâ vel sanitatis, vel honoris, vel facultatum, se ad Dei voluntatem conformare nörunt : at non multas inveniet, que in privatione consolationum sensibilium, sive in ariditatibus et derelictionibus spiritûs se plene subjicere sciunt : unde persuasus eas reddere oportet has etiam ariditates et derelictiones a Deo intendi; ita ut in his non minus ac in aliis rebus adversis se conformare teneantur. Dicent, has spiritûs siccitates a propriis defectibus originem trahere : id quod illis concedendum; at eodem tempore dicendum, ut penam hanc cum quiete suscipiant ac sè coram Deo, quòd se culpabiles agnoscant, humiliter. Nonne demens foret excusatio peccatoris, qui, ob incontinentias suas a Deo punitus, ex eo divinæ voluntati subijci recusaret, quòd supplicia, quibus affligitur, fuerit promeritus? Sic et stulta est

excusatio eorum spiritualium, qui ariditates ex merito sibi inmissas agnoscentes perturbantur, easque de manu Dei suscipere nolunt. Dicent ariditates suas non esse purgativas, sed frigus et leporem spiritibus. Tum duas diversas frigiditatis species illis distingui oportet, unam tempore in sensu, et alteram residentem in animâ. Primam illam tollere, in eorum arbitrio non est, et illa Deo placet; secunda autem Deo displicet; sed pro arbitrio ab ipsis tolli potest. Quapropter secundam hanc per seriam ad Dei servitium applicationem exterminare; in primâ autem se conformare ac pacem servare tenentur.

Monitum sectum. Quibusdam animabus Deus etiam in superiori animæ parte ariditates permittit. Destituuntur lumine: sentiunt multam difficultatem in suis orationibus, etiam circa affectus et proposita per voluntatem concipiendâ, ita ut nec cor, nisi multam sibi vim inferant, ad Deum erigere possint. At etiam in his rerum adjunctis ejusmodi animæ sese conformare tenentur, credentes, prout reverâ est, omnia hæc a Deo in eorundem bonum profectumque disponi. Quandoque sibi ne hos quidem Conformationis actus producere posse videbuntur: at decipiuntur, nam fides nunquam deficit; ope fidei autem voluntas saltem ad siccos et insensibiles debite submissionis actus semper sese movere potest. Et licet etiam nihil omnino sibi prestare posse videantur; procedant negativè, id est profiteantur coram Deo suum nihilum, suam impotentiam et miseriam, et suam Deum agere, prout voluerit. Præprimis autem, ne inquietudini locum dent, cum hæc manifesto sit indicio, animam divinis dispositionibus nec accommodari, nec subjici.

§ 42.

MONSTRATUR QUANTOPERE SPIRITUALE PROXIMI BONUM RESPICIENS
CHARITAS SACERDOTIBUS ET ANIMARUM PASTORIBUS PRÆCIPUE
SIT PROPRIA.

Monitum primum. Corrige proximum, postquam se culpe ejusdem reum egit, est actus charitatis, ad quem, juxta impostum a Redemptore præceptum omnes obligamur. Peculiaribus autem industriis uti, ut proximi non peccent, sed divinorum mandatorum viam alacriter peragrantes ad æternæ salutis consecutionem pertingant, singularis obligatio Sacerdotum est, eorum

præcipue, qui curæ animarum oneri susceperunt: unde muneri huic non ex charitatis solum, sed ex stricta justitiæ titulo invigilare tenentur. Hujuscemodii sunt Aulistiæ, Parochi et omnes animarum Superiores. Alii dein ex titulo professionis huic charitatis officio operam navare debent: tales sunt ii ex Religiosis, quorum Institutum ad promovendam animarum salutem ordinatur. Omnes hi ab officio suo magnopere deflectunt, si huic spiritualis charitatis exercitio se non consecraverint.

Cùm S. Petrus, primus gregis Christiani Pastor et Sacerdotum Caput, *Joan.* xxi, 15, a Christo Domino interrogaretur: *Simon Joannis anas me plus his?* respondet ei: *Etiam Domine tu scis, quia ano te:* et Redemptor eidem reposuit in sinceri amoris signum: *Pasce oves meas.* Tum verò eandem questionem secundò repetiit: S. Petro amorem suum secundò paciter eidem contestante, etiam secundò dilectarum suarum ovium pasturam eidem commendavit. Id quod et tertio factum legitimus. At nonne satis fuisset a Christo gregis sui pastum Principi Apostolorum semel commendari? cur Redemptor ergo commendationem hanc tertio renovavit? Dubio huic S. Joannes Chrysostomus respondet, inquit: *Ter interrogat, et semper eidem præcipit, ut ostenderet, quanti ovium suarum curam faciat, et quid maximum hoc sit amoris argumentum.* *Hom.* xxvii, in c. cxi *Joan.*

Circa eadem verba sanctus hic Doctor aliam insuper considerationem scopo nostro valde accommodam insituit, dum, de *Sacerd.* lib. ii, de Christo Domino ait: *Illi quidem licebat verbis hujusmodi Petrum affari: Si me anas, Petre, jejunia exerce, supra nudam humum dormi, vigila continenter, injuria pressis patrocinare, orphanis patrem te exhibe; vidua te maritorum loco habeant. Nunc verò prætermisissis omnibus his, quidnam ille ait? Pasce oves meas. Nam quæ modò a me dicta sunt, in complures etiam ex subditis præstare possunt, non viri solum, sed etiam femina.* Agat itaque Sacerdos, quidemque velit: extennet sese vigiliis, jejuniis, diurnis et molestis peregrinationibus, dilinet carnes suas flagris, exulceret eas cilicibus et maceret eas miris penitentia modis; tam solidum tamen amoris sui argumentum Salvatori nunquam exhibebit, quàm si in dilectarum eidem ovicularum salutem continuò cooperetur.

Monitum secundum. Etsi autem spiritualis ovium Christi vita multimodis nutriatur, principaliter tamen nutrimentum hoc ad

duo reducitur, ad pabulum nempe verbi divini, et ad pabulum Sacramentorum. Non est dubium quin unum ex uberimis, quod animalibus plus nutrimenti suppediet, pascuis, superum sit Dei; siquidem ejus opo auscultantium mentes ad verbum veritatum intelligentiam illustrantur, et voluntates sacris affectibus, horrore scilicet vitii et amore virtutis inflammantur, ita ut, a viâ iniquitatis declinantes, ad rectam salutis suae semitam revertantur. Unde S. Gregorius, *Hom. xvii in Evang.*, ait: *Prædicatio prævenit; et tunc ad mentis nostræ habitaculum Dominus venit, quando verba exhortationis præcurrunt; atque per hoc veritas in mente suscipitur.* Unde omnem Dei Ministrorum curam ad excolendas fidelium mentes intentam esse oportet; modò salutaribus monitis eorum indigentia oportune applicatis, modò piis colloquiis privatim institutis, modò institutionibus publicis ad erudiendos rudes ordinatis, modò concionibus ad peccatores a vitiiis abstrahendos, et animas bonas ac rite dispositas amore virtutis succendendas directis.

At hic idem Gregorius, *eisdem Hom.*, temporum nostrorum miseriam deplorat, dum in Matris Ecclesiae agro, pro messe tam abundantiam, adeò paucos reperire est operarios. *Ad messem multam, inquit, operarii pauci sunt, quod sine gravi mœnore loqui non possumus: quia vitii sunt qui bona audiunt, desunt tamen qui dicant, aut qui ad uberem in auditorio cordibus fructum afferendum apte dicant: Ecce, pergit idem Sanctus lacrymantibus oculis, mundus Sacerdotibus plenus est; sed tamen in messe Dei rarus invenitur operator: quia officium quidem sacerdotale suscipimus; sed opus officii non implemus.* Nec hic sacri Doctoris querela desinit: *Sed quid nos, ait ulterius (quod tamen sine dolore dicere non possumus) quid nos, o Pastores, agimus, qui et mercedem consequimur, et tamen operarii nequaquam sumus? Fructus quippe sanctæ Ecclesie in stipendio quotidiano percipimus; sed tamen pro æternâ Ecclesiâ in prædicatione minime laboramus. Hinc consequitur, quòd ex pigritiâ nostrâ per ovile Christi tanta serpat peccatorum lues, quòdque tanta dilectarum ovcularum copia vitiorum scabie tabescens miserè pereat. Tandem autem Sanctus in hæc verba concludit: *Pensemus, cuius damnationis sit; sine labore percipere mercedem laboris. Ecce ex oblationibus fidelium vivimus; sed nunquid pro animabus fidelium laboramus?**

Nec juvat opponere: scientiâ desitulum sum et doctrinâ: lingua mea ad fructum in populo producendum non est apta. Namque

primò, scientiam muneri tuo congruenter tibi comparare teneris, cum eos, qui replerunt scientiam, Deus sacerdotali caractere indignos pronuntiaverit; *Osee iv, 6.*, inquit: *Quia tu scientiam repulisti, repellam te; ne Sacerdotio fungaris mihi.* Secundo, inimicam erga proximos tuos charitatem succende in corde tuo, et love verbum salutis eorum zelum: hic enim mediocri doctrina conjunctus ad pabulum et vitam spiritualem iis subministrandam, linguam tuam expeditam efficit, eò quòd gratia movens et inflammans populum verbo Dei sit alligata; quòd sive a rudi sive ab eloquenti lingua proficiatur, fructum facere debet, dummodo cum interiori charitatis spiritu administretur. *Fides est auditu; auditus autem per verbum Christi. Ad Rom. x, 17.* Lumen fidei, et quo affectionum motio oritur, secundum hunc Apostoli textum pendet ab auditione verbi Christi: et tum verbum verè dicitur esse Christi, cum ab interiori spiritu Christi, id est a spiritu charitatis, spiritu fervoris et spiritu zeli, procedit. *Auditus autem per verbum Christi.* Quæ fuit scientia S. Petri, qui primus suâ concione plura hominum millia convertit? quæ scientia Apostolorum, qui mundum inlegrum converterunt? Nulla omninò. Quæ scientia Prophetarum quorundam præcipue ab agris et gregebis ad id muneris assumptorum? Nulla. Quæ scientia S. Francisci Assisiensis, qui primo suo sermone totam auditorium turbam sanctam reddidit? omnes enim, derelictis domibus, ejus assecla fieri et Religionem ingredi ambiebant. Nulla. Attamen cor charitate et zelo succensum, et spiritu Jesu Christi repletum sancti isti homines circumferebant.

Concilio Nicæno gentilis quidam philosophus intererat, qui ingeni sui subtilitate et dialecticæ arte fidei nostræ dogmata tam acriter impugnavit, ut et eruditissimi, et doctissimi, et in sciutiis philosophicis æquè ac theologis exercitatissimi Præsules eum erroris convincere non valerent. Ex Episcoporum numero aferat quidam indoctus ac scientiarum imperitus; spiritum atamen Domini plenus, qui cum philosopho illo pariter decertare volebat. At hic aliis eundem argumentis non impugnavit, nisi nudâ fidei articulorum explicatione, prout hi nempe parvulus, dum doctrinâ christianâ imbuatur, declarari solent. Et en rem prodigiosam! philosophus ad hæc hæsit attonitus; obmutitque, nec aliud novit respondere, nisi ea quæ sibi dicerentur vera esse. Igitur, reperit Antistes, si quæ dixi vera sunt, necum ad Christi lavacrum venias volo; abluere aquâ Baptismatis, et esto illius assecla. Philosophus invitatione hac commotus instar ovis Pastori suo adherentis

eum illico fuit secutus; abiens autem ad discipulos suos, aliosque auditores conversus dixit: quamdiu in disputatione verbis agebatur, ego quoque verbis me opposui; at nunc cum hic virtute interiori me fuit aggressus, et Deus per eum mihi fuit locutus, resistere non valeo. Ita Eusebius, l. viii, c. 6. Hinc manifeste conficitur, ad fructum proximo afferendum, linguam ferventem aptiorem esse quam eruditam.

At plus dico, in quibusdam nempe Sacerdotibus charitate et zelo præditis, scientiam verbi divini fructibus ingenti quandoque impediendo esse, eò quòd suà vel nimium elevata, vel nimium cullà dicendi ratione, cogitatum sublimitate, rationum subtilitate et nimis abstrusà sermonis texturà tam obscuri fiant, ut a populo eorum sensa non attingantur, et eorum labor totus infructuosus maneat: utque, quod pejus est, iis ipsis, a quibus intelliguntur, quo suà dicendi ratione acceptiores, eò minus utiles sint. Surius in Vità S. Joannis Chrysostomi narrat, Sanctum hunc sub initium, dum populo verbum Dei proponere cœpit, se, sublimi suà mente, justo altius, supra populi auscultantis captum, elevari passum esse: unde contigit ut mulier quædam sincero fructum hauriendi animo ejus sermonem audiens, cum suo se desiderio fraudatam conspiceret, Sanctum elatà voce *infrangerum* appellaret. Quod cum Sanctus intellexisset considerassetque bonam feminam non abs ratione ita locutum esse, stilum suum ad eò depressit, ac tantà vivacitate, tot similitudinibus, expressionibus et figuris popularibus condidit, ut etiam a rudissimo quovis intelligeretur. Conetur itaque Sacerdos in sacro suo ministerio sese litterarum ope semper magis perficere. Si nihilominus se ingenti debioris esse comperit, animo ne cadat: nam si quis magnà mente et intelligentià destitutus sit, sufficit magno esse animo; si magna desit facundia, magnus sufficit zelus; si magna deficiat scientià, ad magnum proximis bonum præstandum magnus sufficit spirìtus: si quem autem et magnà mente, et magnà eloquentià, et magnà doctrinà præditum esse contingat, omnia taliter moderanda sunt, ut ab omnibus possit intelligi, secus enim omnibus utilis esse non poterit.

Monitum tertium. Alterum, quod proximis a Sacerdote ministrari oportet, pabulum in sanctissimorum Sacramentorum administratione consistit. Hæc cœlestis illi canales sunt, per quos Dei gratia in animas nostras descendit ad eas vel sanandas, si lethalius culpis sauciatae sint, vel corroborandas, si sana fuerint.

Quapropter Sacerdos ad salutem et perfectionem proximorum nullà re plus conferre potest, quam si ad salubres hæc medicinas eorum animabus applicandas tolus intentus sit. Præprimis autem eum totum affectum esse oportet erga administrationem Sacramenti penitentia; hoc enim fidelibus per Baptismum in Matris Ecclesiæ sinum jamjam receptis omnium maxime est necessarium: nam sicut in iterandis iisdem lapsibus ingens est hominum fragilitas, ita ingens quoque datur necessitas, ut multi iis penitentia balsamo resanandis accurrant. Alia Sacramenta rarò conferuntur: Baptismus semel tantummodo, Confirmatio semel. Ordo semel Matrimonium rarò, et Extrema Unctio pariter rarò. Sacramentum exomologeseos autem continuo administrari debet, cum illud continuo necessarium sit: unde et multi ministri ministerio huic sedulo intenti sint necesse est. Addo, charitatem, zelum, misericordiam, consilium, patientiam et quasvis alias virtutes a Sacerdote in nullo Sacramento tantopere exerceri, ac in hoc, ita ut aliorum salvans animas etiam propriam modo valde peculiari perficiat ac locupletet.

§ 45.

PRACTICUM ET BREVE COMPENDIUM OMNIUM EORUM QUÆ IN MONITIIS PRACTICIS PERTRACTATA SUNT, PRO INSTRUCTIONE DIRECTOREM.

Fidelis Ductor securum viatori iter monstraturus, debet præprimis itineris sui terminum nosse, eò quòd illic omnes suos gressus dirigere oportet. Debet plenam possidere notitiam et recitissimarum, et brevissimarum, quæ ad dictum terminum perducant, viarum. Debet scire pericula per viam occurrentia, ut ea possit effugere. Debet præterea curare ut viatori cibariis itineri necessariis rite provisum sit. Secus enim fidelis Ductoris munere non fungetur; sed erit dux cæcus qui viatorem ad exoptatum terminum non perducet, aut in foveam, ut Christus ait, præcipientem aget.

Quamobrem Director, discipulum suum perfectum reddere cupiens, mox ab initio obtutum in termino, ad quem illum perducere volet, defigat, haud secus ac viator, si mente captus non sit, itineris sui terminum prius sibi præfigit, quam ipsum iter

arripiat. Terminus hic in charitate perfecta est repositus. Dixi in *charitate perfecta* : siquidem in remisso quodam gradu penitens charitatem jam possidebit: nam hic ab omni culpa gravi eum jam immunem ponimus (secus cum potius in christiane legis substantiâ, quam in Perfessione stabiliri oporteret), unde et gratiâ ac charitatis habitu jam instructus erit. At ipsa hæc charitas in infinitum et augeri potest, et perfici. Priusquam autem ad eum perfectionis gradum evehatur, qui possessorem suum perfectum denominare queat, nimirum quantum allaboret necesse erit. Oportebit eum in virtutibus moralibus eò usque proficere, ut eas sine repugnantia et promptè exercere queat; utque, si vel in fomile, qui totus nunquam exstinguitur, vel in corruptâ naturâ, que in mortali hac vitâ nunquam emoritur, levis quedam repugnantia insurgat, etiâ hanc cum facilitate superare valeat. Cùm anima ad promptum et facile hoc virtutum exercitium fuerit eluctata, ad ipsos charitatis erga Deum et proximum actus eadem facilitate et alacritate, imò et multâ intentione ac multo fervore exercendos proximè jam disposita est. Id quod illud ipsum est, in quo perfectio charitatis, et per consequens, etiâ Perfectio hominis christiani consistit.

Ut verò quis has virtutes morales adipiscatur, summè necessariûm est, ut omnes repugnantia, que vel a sensibus, vel a rebus externis, vel a passionibus internis, vel a vitiosis jam contractis habitibus proficiscuntur, jugi mortificatione deprimat, utque hac ratione omnia, que Perfectionis consecutioni adversantur, impedimenta removeat. Hæc enim obicibus sublatis, faciles ac prompti ad actus, animam ad perfectam charitatem disponentes, omnium virtutum habitus facili brachio acquiruntur: unde et omnium primò hac ex parte a Directore manum operi admoventi oportet; cùmque animam ad Perfectionem perducere contendet, ipsius animus primò eò intendendus est, ut illa perversis inclinationibus contradicat, inordinatas passiones castiget, sensus refrænct, et a rebus exterioribus, sive propinquis, sive divitiis, sive honoribus fuerint, sese avellat; ut, his impedimentis a verâ virtute abstrahentibus sublatis, hanc cum omni facilitate exercere incipiat.

Asi ne in errorem inducamur, cavendum. Incidet Director in quosdam incipientium, qui in Perfectionis monte ipsum jamjam cacumen attingisse videntur, dum reapse ad ejus radicem vix pervenerè. Videbit eos penitentia operum avidos, deditos mortificationi, promptos ad obedientiam et faciles ad proprie abjectionis,

aliarumque virtutum actus: unde et eos animi purgati virtutes jam consecutos, et Perfectionis studium vix ingressos jam metas attingisse credit. At in his personis nulla adhuc solida datur virtus, cùm ingens, quâ in virtutum actus feruntur, facilitas, non ex habitu virtutum oriatur; hunc enim necdum acquirere poterunt. Virtus est facilitas ex frequenter repetitis ejusdem virtutis actibus orta, et præcipue ex actibus, quibus contrarietas et repugnantia quas fragilis natura in ejusmodi virtutum exercitio persentit, vincuntur. Hoc autem facilitatis genus non datur in incipientibus.

Unde et subsidia, de quibus primo Tractatu sermonem feci, ab his applicanda sunt ad vincendas proprias passiones, ad castigandos proprios sensus, ac ad animos ab exterioribus et Perfectionem impediens rebus avellendos: nec agere eas oportet, prout spirituales quedam persona, que multis orationibus occupantur, Sacramenta frequentant, peculiarem Mariæ cultum proflentur, libros spirituales volvunt, stabilem Directorem sequuntur; verumtamen in omnibus his aliud non querunt, nisi quoddam devotionis pabulum, et quendam pietatis sensum; quem si obtineant, omnia fecisse putent, si autem non consequantur, nihil egisse credant. Hallucinantur isti, quia remedia, ut talia reverè sint, ad finem dirigi necesse est. Propositorum autem remediorum finis est, impedimenta, que intrâ, circa et extra nos pia vivendi rationi se opponunt, illorum ope vincere, superatis his difficultatibus, virtutes morales eorum ope cum facilitate et alacritate exercere; et acquisitâ tandem hac facilitate, eorum ope etiâ perfectam charitatis possessionem adire.

Director igitur eò intentus sit ut incipientis suis in meditationibus imperfectas suas inclinationes vincere, animumque ab omnibus terrenis rebus avellere efficaciter proponat; ut huc dirigit orationes precesque, a Deo id semper postulando; ut huc ordinet usum Sacramentorum, lectiones piâs, divinæ Matris aliorumque Sanctorum cultum, subjectionem erga Ducem spiritualem, uti et omnia remedia. At in ipsâ omnium Perfectionis impedimentorum victoriâ suam quoque ordinem servari oportet: initium nempe a facillioribus est ducendum, et a principio sensuum externorum putâ oculos, linguas, auditus, tactus et gula mortificationis insudandum est; dein conetur cum Directore ab amore divitiarum, honorum et aliarum rerum acceptabilius abstrahere: postea autem magis seriò eum applicet ad omnium passionum, omniumque imperfectarum animi motionum exp-

gnationem. Cùm verò impedimenta hæc magnâ ex parte superata viderit, iisdem cum remediis, precibus nempe, meditationibus, lectionibus Sacramentis, etc., uti jubeat illius, quam priùs cum difficultate inter naturæ repugnantias exercuit, virtutis actus cum facilitate elicendos. Si enim autem magnam in omnium virtutum moralium exercitio facilitatem consecutum viderit, curet ut ad omnes, de quibus superius egimus, charitatis erga Deum et proximum actus cum facilitate exercendas dicta remedia impendat. Cùm ad hunc tandem statum fuerit eloctatus, christianam quoque Perfectionem, prout in hac vitâ obtineri potest, erit consecutus: quanquam in ipsâ hac Perfectione magis et magis semper progredi, perficique possit.

Id igitur, quod alibi jam dixi, hic denuo notatum volo, omnes eas res nempe, quas ego successivè declaravi, ab animâ simul et semel in usum et exercitacionem deduci: unde eodem tempore, per personam pia adhibet remedia, remouentur Perfectionis obices, acquiritur facilitas in virtutum moralium exercitio, et charitas quoque magis inflammatur; et quantò major est applicatio remedium, remotio impedimentorum et alacritas virtutum, tantò quoque ferventior erit charitas, et homo perfectior.

FINIS APPENDICIS.

O. A. M. D. G.

INDEX

APPENDICIS THEOLOGICÆ MYSTICÆ.

AD LECTOREM.	Pag.
	5
TRACTATUS PRIMUS.	
<i>De medijs et adminiculis Christianæ Perfectionis.</i>	
§ 1. Monita pro Directore circa essentialia, instrumenta et gradus Perfectionis christianæ.	9
§ 2. Monita practica circa Perfectionis acquirenda primum medium, quod est ejusdem perfectionis desiderium continuò excitandum, et circa rationes quibus tale desiderium excitari et augeri potest.	12
§ 3. Monita practica pro Directore circa modum procedendi cum animabus sese sue Directioni subjicientibus.	21
§ 4. Monita practica circa modum quo libri sacri legendi sunt ut proflicua Perfectionis nostræ media fiant.	26
§ 5. Monita practica circa meditationem et circa quasdam in ea occurrentes difficultates.	29
§ 6. Monita practica circa orationis tam mentalis quam vocalis necessitatem, efficaciam et conditiones.	36
§ 7. Monita practica circa exercitium et praxim presentia Dei, ac circa varios hujus exercitii peragendi modos.	39
§ 8. Monita practica circa confessionis frequentiam et conditiones.	42
§ 9. Monita practica circa varias difficultates que sacerdotum nonnullis a suscipiendo sacri iudicis munere, aut ab ejus aliquando suscepti continuatione absterrent et retardant.	46
§ 10. Monita practica circa conscientie examen quotidianum ipsiusque necessitatem, partes et modum.	52